

16.10.2019

miljoonasta eurosta vuoden 2018 noin 690 miljoonaan euroon (Taulukko 1). Alimmillaan yrittäjätulo oli vuonna 2016 vain 317 miljoonaa euroa. Luvuissa ei ole huomioitu inflaatiota. Vuonna 2018e yrittäjätulo kattoi yrittäjäperheen omasta työstä ja pääomasta aiheutuvista noin 1,5 mrd. euron kustannuksista noin 46 prosenttia eli kannattavuuskerroin oli 0,46. 2010-luvun alkupuolella kannattavuuskerroin oli 0,4:n tasolla ja alimmillaan vuonna 2016 se oli 0,19.

Kun vuoden 2018 noin 690 milj. euron yrittäjätulosta vähennetään täysimääräisenä yhden miljardin euron tuntipalkkavaatimus, jää omalle pääomalle negatiivinen korvaus, ja oman pääoman tuotto prosentti painuu negatiiviseksi -2,5 prosentin tasolle. Se on ollut viime vuosina jatkuvasti negatiivinen, eli pelkästään tuotannon pitäminen ennallaan vaatii jatkuvasti ulkopuolista rahoitusta.

Taulukko 1. Maatalouden kokonaistuottojen, kustannusten ja yrittäjätulon (milj. euroa) sekä kannattavuuden ja vakavaraisuuden kehitys vuosina 2013-2018. Lähde: Luke, Maatalouden kokonaislaskenta. (www.luke.fi/taloustohtori/kokonaislaskenta)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kokonaistuotto	6 068	6 061	5 696	5 592	5 623	5 879
Kustannukset ¹	5 468	5 459	5 231	5 266	5 266	5 189
Yrittäjätulo ²	600	602	465	317	516	690
Kannattavuuskerroin ³	0,32	0,33	0,26	0,19	0,34	0,46
Omavaraisuusaste ⁴	76%	74%	74%	73%	72%	72%
Suhteellinen velkaantuneisuus ⁵	76%	85%	89%	88%	95%	89%
Tiloja edustettuna	57 244	55 600	53 003	51 779	50 561	49 542

¹Maa- ja puutarhatalouden tuotantokustannukset ilman oman työn palkkavaatimusta ja oman pääoman korkovaatimusta

²Yrittäjätulo on yrittäjäperheen työpalkaksi ja oman pääoman koroksi jäävä osuus.

³Kannattavuuskerroin osoittaa, kuinka suuri osa oman työn palkkavaatimuksesta ja oman pääoman korkovaatimuksesta on saavutettu.

⁴Omavaraisuusaste mittaa yrityksen vakavaraisuutta. Vuoden lopun oma pääoma suhteutetaan yrityksen varojen kokonaismäärään.

⁵Suhteellinen velkaantuneisuus kuvaa yritysten velkojen suhdetta liikevaihtoon.

Maatilojen velkaantuneisuuskehitys

Velkojen lisäys ja liikevaihdon hidas kasvu ovat kääntäneet maatalouden velkaantuneisuuden viime vuosina selvään nousuun (Luken Maatalouden Kokonaislaskenta). Velkojen suhde liikevaihtoon eli suhteellinen velkaantuneisuus on kasvanut 76 prosentista vuonna 2013 89 prosenttiin vuonna 2018. Velat ovat kasaantuneet erityisesti investoineille tiloille. Suuri velkamäärä on lisännyt rahoitusriskiä, jota matalat lainakorot ovat toisaalta helpottaneet.

Erot velkaisuudessa tuotantosuuntien välillä ovat suuria. Vuoden 2017 tulosten mukaan suhteellinen velkaantuneisuus ylittää 100 prosentin rajan lammas- ja vuohitiloilla (174%), muu nautakarja -tiloilla (136%), muu kasvinviljely -tiloilla

16.10.2019

(124 %), viljailoilla (107%) ja lypsykarjailoilla (106%). Suhteellinen velkaantuneisuus on alhaisin avomaapuutarhailoilla (73%) ja sikailoilla (39%)

Vaikeasti velkaantuneita maaitoia on Suomessa edelleen suhteellisen vahan. Paaomavaltaisuudesta ja paaoman hitaasta kiertonopeudesta johtuen maataloustoiminnan jatkaminen edellytta suhteellisen korkeaa omavaraisuusastetta (oman paaoman osuus yrityksen koko varallisuudesta). EU:n maataloudessa omavaraisuusaste on ollut viime vuosina keskimaaarin 84 %. Suomessa omavaraisuusaste on edelleen keskimaaarin 72 %. Vuoden 2018 ennakkotulosten mukaan se on korkein viljailoilla (83%) ja alhaisin kasvihuoneyrityksissa (37%) ja siipikarjailoilla (54%). Maa- ja puutarhatalouteen sitoutunut paaoma oli Luken Maatalouden kokonaislaskennan mukaan vuonna 2018 yhteensa noin 17 mrd. euroa. Kokonaispaaomasta oli yrittajan omaa paaomaa noin 12,4 mrd. euroa ja vierasta paaomaa noin 4,6 mrd. euroa.

4. Maa- ja puutarhatalouden kannattavuuskirjanpito -tulokset

Luonnonvarakeskuksen kannattavuuskirjanpitotulokset lasketaan Luken n. 800 kannattavuuskirjanpitotilan tuloksista. Painotettuna tulokset kuvaavat Suomen suurimpien n. 35 000 maatalous- ja puutarhayrityksen keskiarvotuloksia.

Koska tulokset eivat sisalla kaikkein pienimpia tiloja, ovat Kannattavuuskirjanpitotulokset tasoltaan hieman korkeammat kuin Kokonaislaskennan tulokset. Silti myos kannattavuuskirjapidossa naiden paaotoimisten yritysten talous- ja kannattavuusluvut ovat tasoltaan heikot ja kehitys on ollut lahes koko 2000-luvun heikkeneva kahta viimeisinta vuotta lukuun ottamatta. Yrittajatulo tilaa ja vuotta kohti oli vuonna 2018e noin 22 000 euroa (taulukko 2). 2000-luvun alussa yrittajatulo oli nimellisarvoisena samalla tasolla. Alimmillaan se oli vuonna 2016, noin 11 000 euroa tilaa kohti. Kannattavuuskerroin vuonna 2018e oli 0,5:n tasolla, missa on selvä nousu kahteen edelliseen vuoteen verrattuna, samoin kuin yrittajatulossa.

Kokonaispaaoman tuotto prosentti on ollut jatkuvasti negatiivinen eli nailla paaotoimisilla tiloillakin tuotannon jatkaminen on vaatinut ulkopuolista rahoitusta tai viljelijaperheen omalle tyolle kuuluvan korvauksen kayttoä toiminnan ja investointien rahoittamiseen.

Taulukko 2. Maatalouden kokonaistuottojen, yrittajatulon ja kannattavuuden kehitys tilaa kohti vuosina 2013-2018e. Lähde: Luke, Maatalouden kannattavuuskirjanpito. (www.luke.fi/taloustohtori/maatalous)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018e
Kokonaistuotto	151 000	156 400	154 800	148 400	153 500	165 200
Yrittajatulo	18 800	17 400	15 300	11 200	16 200	22 000
Kannattavuuskerroin	0,41	0,39	0,34	0,26	0,39	0,54
Tiloja edustettuna	38 900	37 900	37 000	36 800	36 000	35 200

16.10.2019

Parhaiten kannattavia olivat vuoden 2018 ennakkotulosten mukaan avomaapuutarhatilat, joilla kannattavuuskertoimen arvo oli yli yhden. Sikatiloilla se oli 0,89, maitotiloilla ja muilla nautakarjatililla noin 0,65 ja viljatililla 0,32. Heikoimmin kannattivat siipikarjatilat ja lammas- ja vuohitilat, joilla molemmilla kannattavuuskertoimen arvo oli lähellä nollaa.

Yrittäjätulon riippuvuus maataloustuista on erittäin suuri. EU:n maksamat ja kansalliset tuet olivat vuonna 2018e keskimäärin noin 2,3-kertaiset yrittäjätuloon verrattuna. Vähäisintä tukiriippuvuus oli kasvihuoneyrityksissä ja avomaapuutarhatiloilla (n. 40 ja 63 %). Viljatililla tuet olivat noin nelinkertaiset, muu nautakarja -tiloilla noin kolminkertaiset ja maitotiloilla noin puolitoistakertaiset yrittäjätuloon nähden. Suhdeluku on vaihdellut voimakkaasti vuosien välillä yrittäjätulon vaihteluiden myötä.

Kannattavuuskirjanpitojärjestelmä (FADN: Farm Accountancy Data Network) on lakisääteinen kaikki EU:n jäsenmaat kattavat järjestelmä. EU:n Komission tekemien tuotekohtaisten vertailulaskelmien mukaan sekä Lukessa tehtyjen tilakohtaisten vertailujen mukaan Suomi on ollut viime vuosina talous- ja kannattavuustuloksillaan EU:n heikoimpien jäsenmaiden joukossa (FADN Advanced Results- ja FADN Standard Results –palvelut).

Asiantuntijalausunnon valmistelijat: tutkija Heikki Mäkinen, erikoistutkija Arto Latukka ja tutkimusprofessori Jyrki Niemi